

U nameri da se obelodane zločini nad ženama, da se spreči dalje ćutanje, zaborav i nekažnjivost zločina, naknadna revizija istorije, te uvede ženski pristup pravdi i trajno zabeleže svedočenja o zločinima i nasilju počinjenih nad ženama u državama naslednicama SFRJ nakon 1990 godine, osniva se Ženski sud – feministički pristup pravdi.

Budući da ne postoje osnove za regulisanje postupka pred ovim Sudom, kao ni za druga pitanja značajna za rad tog suda, donose se:

PRAVILA ŽENSKOG SUDA

Pravilo 1.

Ženski sud sluša svedočenja žena o zločinima i nasilju učinjenim prema njima.

Pravilo 2.

Ovaj Sud ne utvrđuje krivičnu odgovornost pojedinaca i pojedinki za ratne zločine i nasilje učinjeno prema ženama niti odgovornost za naknadu štete.

Pravilo 3.

Svedočenja žena naročito se odnose na: nasilje u ratu, nasilje na etničkoj osnovi, militarističko nasilje, rodno zasnovano nasilje i ekonomsko nasilje¹⁾.

Pravilo 4.

Svedokinje svedoče ne samo o zločinima i nasilju počinjenim prema njima za vreme rata, nego i o onima čije posledice produženo traju, kao i o zločinima počinjenim posle rata, pod uticajem posleratnog, ekonomskog, militarističkog, religijskog, i drugog državnog, društvenog i porodičnog nasilja. Svedokinje svedoče i o individualnom i/ili organizovanom otporu žena svim oblicima nasilja.

Pravilo 5.

Svedokinje po pravilu, svedoče javno, a uvek lično. Ženski sud ih sluša bez postavljanja pitanja ili prekidanja, a može postaviti pitanja samo radi razjašnjenja vremena ili mesta događaja.

Pravilo 6.

Pored svedokinja, Ženski sud slušaju i saradnice koje pomažu Ženskom sudu da razume politički, vremenski i prostorni okvir izvršenja zločina i preduzimanja akata nasilja (kontekst kao osnova ličnih svedočenja).

Pravilo 7.

Lična svedočenja vezana za kontekst se beleže zvučno i optički, a potom u pisanoj formi i čine Žensku knjigu svedočenja. O izdavanju i objavljivanju Ženske knjige svedočenja stara se Ženski sud.

Pravilo 8.

Na osnovu kazivanja svedokinja i saradnica, Ženski sud izriče javnu osudu o političkoj i građanskoj odgovornosti počinitelaca, upućuje zahteve i preporuke institucijama pravnog poretka i prati postupanje tih institucija po zahtevima i preporukama.

Pravilo 9.

Ženski sud je regionalna inicijativa civilnog društva u državama naslednicama SFR Jugoslavije i neće se institucionalizovati niti priključiti ma kojoj državnoj instituciji.

Pravilo 10.

Svedokinje, u ime Ženskog suda, sluša Međunarodno sudsko veće. Svedokinjama i Međunarodnom sudskom veću pomažu saradnice Ženskog suda koje, polazeći od ličnih svedočenja žena, analiziraju širi socijalni, ekonomski, politički i rodni kontekst u kojem se dešavaju nepravde i nasilje.

Pravilo 11.

Nevladine organizacije koje čine Organizacioni odbor²⁾ za Ženski sud imenuju za članice Međunarodnog sudskog veća osobe dostojne poverenja koje će pažljivo slušati i zabeležiti svedočenja i, u ime solidarnosti sa ženama prema kojima su počinjeni zločini i nasilje, utvrditi političku i građansku odgovornost počinitelaca, uputiti zahteve i preporuke institucijama pravnog poretka, te pratiti njihovo ispunjavanje.

Pravilo 12.

Zadatak članica Međunarodnog sudskog veća je javno slušanje, umesto uzimanja iskaza, aktivna, solidarna podrška svedokinjama, umesto izricanja presuda, verno beleženje svedočenja umesto izrade zapisnika, izbegavanje birokratizovanja postupka slušanja svedočenja i staranje o izvršavanju zahteva i preporuka koje objavljuje i upućuje.

¹⁾ Ratni zločini, kao što su ubistva, etničko čišćenje, prisilno raseljavanje, seksualni zločini (silovanje, nasilna trudnoća, prinudna prostitucija, držanje u ropskom ili potčinjenom položaju radi seksualne eksploatacije), tortura, prisilni rad, ekonomsko ugnjetavanje, nasilje i eksploatacija, kao i diskriminacija pri zapošljavanju, uključivo diskriminacionu ekonomsku politiku, nasilje koje je proizvod zloupotrebe tradicije, religije ili običaja, militarističko nasilje (rat protiv civilnog stanovništva, prisilna mobilizacija, posledice prisilnih mobilizacija po žene (zdravstvene, psihološke, emotivne, ekonomske, socijalne, političke), militarizacija društvenog života- (ratno-huškačka propaganda putem medija, obrazovnog sistema, proizvodnja neprijatelja i straha, progon, politička represija, netrpeljivost prema drugima i različitim (u etničkom, verskom, kulturno-političkom, seksualnom pogledu), itd.

²⁾ Pokret Majke enklava Srebrenica i Žepa, Fondacija CURE, Sarajevo, Centar za žensko mirovno obrazovanje-Anima, Kotor; Centar za ženske studije i Centar za žene žrtve rata, Zagreb; Ženska Mreža Kosova, Savet za rodnu ravnopravnost, Skopje, Ženski lobi Slovenije, Centar za ženske studije i Žene u crnom, Beograd.